

СИБІРКА ТВАРИН ЯК ПОТЕНЦІЙНА НЕБЕЗПЕКА У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД

Іовенко А. В., канд. вет. наук, доцент,

Лумедзе І. Х., канд. вет. наук, доцент,

Лумедзе Т. С., асистент

e-mail: iovenkoartyom@gmail.com

Миколаївський національний аграрний університет

Анотація. Розглядаються питання сибірки тварин як потенційної небезпеки у післявоєнний період на території України. Враховуючи велику кількість ґрунтових вогнищ збудника та стаціонарно неблагополучних пунктів, слід приділити особливу увагу профілактиці цієї хвороби у воєнний та післявоєнний період.

Ключові слова: сибірка, тварини, післявоєнний період.

Сибірка – особливо небезпечна інфекційна хвороба сільськогосподарських та диких тварин, а також людини, яка викликається бактерією *Bacillus anthracis*. Спори бактерій сибірки можуть зберігатися роками у ґрунті і становити небезпеку зараження невакцинованих тварин [1- 5].

Отже, резервуаром збудника сибірки є ґрунт, у якому десятки років зберігаються спори. Фактори, що сприяють виникненню хвороби: випасання тварин на неблагополучних територіях, проведення земельних робіт на ділянках поховання сибіркових трупів тощо [4, 5, 6, 7, 8].

За даними українських дослідників, на території України нараховується близько 6 тис. ґрунтових вогнищ збудника сибірки, а на території південного регіону України (Миколаївська, Одеська та Херсонська області) нараховується близько 1012 стаціонарно неблагополучних щодо сибірки пунктів [3, 9, 10].

Снаряд, міна або проведення земельних робіт під час війни можуть винести збудника сибірки на поверхню ґрунту і викликати спалах захворювання серед невакцинованих тварин на певній території або пасовищі і це потребує особливої уваги ветеринарної служби стосовно профілактики цієї небезпечної хвороби серед тварин.

Для сибірки притаманна літня сезонність, коли невакциновані тварини випасаються на заражених пасовищах і можуть заразитись на сибірку, заковтуючи з травою шматочки ґрунту із спорами або при травмуванні слизової оболонки ротової порожнини. Вівці також можуть заразитись на сибірку аерогенним шляхом, перебуваючи на пасовищі, особливо влітку.

В структурі захворюваності сільськогосподарських тварин на сибірку переважає велика рогата худоба; потім – свині, дрібна рогата худоба (вівці та кози) та коні [9, 10]. Захворюють тварини невакциновані під час випасу на неблагополучних пасовищах.

Аналізуючи епізоотичну ситуацію з сибірки у південному регіоні України, слід звернути увагу на те, що на території адміністративних районів південних областей

присутні стаціонарно неблагополучні щодо сибірки пункти, на території яких знаходяться ґрунтові вогнища збудника сибірки *Bacillus anthracis*.

Особливу небезпеку становлять скотомогильники (місця поховання трупів тварин, які загинули від сибірки), оскільки вони є основним резервуаром та джерелом збудника сибірки. Якщо снаряд влучить у скотомогильник, це може призвести до виносу спор збудника сибірки на поверхню ґрунту і така територія буде вважатись особливо небезпечною для невакцинованих тварин, а можливо й для людей.

Якщо сільськогосподарських тварин (велику рогату худобу, овець, кіз, коней) згідно з чинною Інструкцією про заходи з профілактики та боротьби з сибіркою тварин піддають обов'язковій щорічній вакцинації, то дикі тварини, особливо жуйні тварини заповідників, яких неможливо піддати щепленням, можуть заразитися сибіркою.

Враховуючи все вищеописане, проведення моніторингових досліджень епізоотичної ситуації сибірки з картографуванням «неблагополучних» з сибірки територій є актуальним.

Для недопущення виникнення сибірки серед тварин, особливо жуйних (велика рогата худоба, вівці, кози тощо), їх слід піддавати щорічній обов'язковій вакцинації. Проводити моніторинг епізоотичної ситуації з сибірки на території України. Рекомендується також проводити моніторинг та облік «неблагополучних» щодо сибірки територій або місцевості аби уникнути випасання на цих територіях тварин.

Список використаних джерел:

1. Епізоотична й епідемічна ситуація щодо сибірки в Україні / Шабловська Є. О., Кролевецька Н. М., Титаренко В. Ф. та ін. / Ветеринарна медицина України. 1998. № 8. С.14- 15.
2. Галина Грень. Лабораторна діагностика сибірки. Ветеринарна медицина України. 2008. № 7. С. 36.
3. Перебіг сибірки на щепленому поголів'ї. Досвід боротьби / Завірюха А. І., Вербицький П. І., Яковлев Ю. С. та ін. // Ветеринарна медицина України. 2000. № 9. С. 17.
4. Van Ness G. B. (1971). Ecology of anthrax. Science. № 172, 1303 – 1307.
5. Wilson J. B., Russel K. E. (1964). Isolation of *Bacillus anthracis* from soil stored 60 years. Bact. Vol. 87, 237 – 238.
6. Vand Yooseti J. Et al. (1981). *Bacillus anthracis* isolated from aborted bovine fetuses. Arch. Inst. Razi. Fasc. 32, 75 – 79.
7. Davies D. G. (1960). The influence of temperature and humidity on spore formation and germination in *Bacillus anthracis*. J. Hyg. Vol. 58., 177 – 186.
8. Мачуський О.В. та ін. Результати розроблення та впровадження у практику ветеринарної медицини референт-стандарту «антиген сибірковий» (діагностика сибірки). Ветеринарна медицина України. 2015. №8. С. 20-24.
9. Іовенко А., Кохан А. Сибірка тварин як потенційна біонебезпека у південному регіоні України. Міжнародна науково-практична конференція «Біобезпека, захист та благополуччя тварин» 27 травня 2021 року, м.Київ. С. 59-60.
10. Атамась В. Я., Іовенко А. В. Сибірка сільськогосподарських тварин у південному регіоні України. Аграрний вісник Причорномор'я. Одеса, 2004. Вип. 25. С. 3-7.

Abstract. The issue of animal anthrax as a potential danger in the post-war period on the territory of Ukraine is considered. Taking into account the large number of soil foci of the pathogen and stationary unhealthy points, special attention should be paid to the prevention of this disease in the war and post-war period.

Keywords: anthrax, animals, post-war period.